

Kūrėjas, bandantis prakalbinti žmogaus sielą – toks apibūdinimas tinka daugeliui menininkų, paskendusį savo paieškose. Tinka dabar, tiko prieš šimtmetį ir daugiau. Žinoma, jis tinka ir tapytojui Ary Stillman. Tiesa, man šie žodžiai nepatinka – taip, jie tinka, tiksliai juos iliustruoja kiekvienas meno kūrinys. Bet kalbant apie savarankiškus meno kūrinius, jų autorius, svarbiausia nepasilikti šioje skambioje frazėje, o siekti toliau – klausti kaip išvis įmanoma prakalbinti tą metafizinę butybę sielą?

Šiandien mano kieme lyja. Nesmarkiai, bet maloniai skambiai. Balkono stogas sugeria lašus, fone girdisi katedros varpas ir pravažiuojančios mašinos. Renuovuotas daugiabutis priešais daug greičiau sumirksta ir vientisai nusidažo pustomiu nei maniškė *chruščiofkė*, kuri mirksta taip pat kaip ir džiūna – atskirai po vieną plytą. Nežinau kiek šilumos teikia tiems mūro gyventojams šiukšlių klįjavimas ant savo inkilo, bet jau beveik visi daugiabučiai aplink nusprendė persirengti tos pačios pilkos spalvos šydu. Kaimynai nėra šnekūs, bet šypsosi arba įtariai nužiūri, sakydami „dobri dzen“. Dažnai stumdu žodžius savo galvoje, kurie prakalbintų pažįstamus ar nepažįstamuosius, taip pat dažnai tos kombinacijos sunyksta iki nebylių daugtaškių su šypsena ir galvos linktelėjimu, kurie abiems pusėms atrodo patogiai. Taigi, kalbant apie nesėkmes žmonių bendravime, pats laikas stiebtis toliau ir pašnekint visų kaimynų sielas. Pavyzdžiui, mano kaimynas iš apačios prieš metus padegė savo butą. Netyčia. Vidurnaktį visi kaimynai išlindom į kiemą (kas išlindo, o ką teko krapštyti gaisrininkams). Mėlyni švyturėliai apšvietė mūsų veidus, mūsų nepakartojama tyla įsirėžė į gaisrininkų ir policijos kasdieninius šūkavimus. Vėliau kaimynas nelaimėlis, gal po kokio mėnesio, ki grįžo iš ligoninės, sakė jautęs, kad mes mintimis buvome kartu su juo – matyt, šnekėjo mūsų sielos.

Išties, yra labai lengva pajusti, kai po tavimi dega kaimyno butas, bet kaip pajusti meno kūrinį? Matyt, pats pirmas jausti pradėti turėtų pats autorius. *Reality is no longer something you see – it is something you sense*. Ši A. Stillman citata mažumėlę juokinga, kai taip sako tapytojas, bet man joje svarbiausia, jog A. Stillman realybę suvokia ne kaip matomą vaizdinį, bet kaip nematomą jauseną, kuri glaudžiai susijusi su jo kūryba. Bandydamas pasiruošti šiam tekstui, dar sykį peržvelgiu A. Stillman kūrinius savo monitoriuje. Deja, tenka išjungti foninę muziką, bandant išgirsti Ary dainą. Manau, nebūsiu super įžvalgas, o tik pasikartosiu, bet man jo darbai vistiek labai muzikalūs, todėl papildoma muzika čia netinka. Reikia susitelkti, reikia įsijausti, reikia nurimti ir daug ką pamiršti, kad pagautum transliaciją (čia, žinoma, kalbu apie jo abstrakčiosios kūrybos periodą). Abstrakcija tapyboje, kad ir kaip būtų liaupsinama meno kritikų ir visokių kitokių kultūros žinovų, daugumai paprastų žmonių vis dar atrodo kaip: a) kūdikių piešiniai; b) kavos bei kitų gėrimų dėmės; c) atvirutės ar užkoduoti laišakai psichologui (kuriais jie būna ypač patenkinti). Tiesa, mano paties mama yra tapytoja ir aš puikiai prisimenu savo nekantrumą – ji perbraukdavo per akvarelinį popierių angliuku ir aš jau klausdavau: „kas čia?“. Kiekvieną jos prisilietimą pie popieriaus ar drobės lydėdavo šie klausimai, priklausomai nuo to, kiek man užtekdavo kantrybės. Labai

greitai ji baigdavosi lydyma kūrėjo tylos, tai mane tiesiog žudė. Mintyse sukose panašūs komentarai, kuriuos dabar girdžiu parodų salėse arba pažįstamiems išėjus iš jų: „nieko nesuprantu...“. Ak, jei iš tikro, jie net nenori suprasti. Tiesa ta, kad nieko čia suprasti ar juolab perprasti nereikia. Reiktų paparasčiausiai pasimėgauti, tik po to galimas kažkoks kūrybos skaitymas. Tad malonus man A. Stillman palyginimas: *Look at them the way you listen to the music*. Aš pats dar nesu šokęs stebėdamas tapybą ar panašiai. Bet puikiai suprantu, jog galima po truputį užsimerkti parodų salėje priešais kūrinį, kuris neturi fizinio skambesio.

Nenoriu įteigti kažkokio apgaulingo įvaizdžio, jog esu modernaus meno fanatikas, kuris kažką itin puikiai išmano ar panašiai, tiesiog visi mes turime savitą skonį, kaip kad kiekvienas autorius turi braižą ar plėtojamą temą. Ir tiesą sakant, kūryba yra komplikotas reikalas (čia aš žvelgiu ne iš savo perspektyvos). Juk žiūrovas pasirenka parodą ir visus tuos a), b), c), o autorius gyvena su ta abėcėle ant sienų savo namuose ir nesibaigiančiomis tuščiomis drobėmis savo galvoje. Todėl tikri autoriai atrodo beširdžiai – jie pradeda kurti abstraktų meną, pilną klaustukų. Ne ne ne, taip nėra patogia, tiesiog kurdamas tu transliuoji klausimus per save (savo kūrybą). Juk klausimas dažnai virsta atsakymu, tik kažkodėl mes baisiai įsižeidžiame aptikę juos kūrinuose, lyg mus ir vėl būtų kas neteisėtai apgavę. Dažnai pats pagaunu save atėjusį į koncertą, spektaklį, filmą ar parodą su ištiestu delnu pilnu klauimų, kuriuos neva menas turėtų konvertuoti į atsakymus ir kūrinio kokybė priklauso nuo patirto katarsio. Deja, bet autoriai (o dar tiksliau, autorių sielos), išties yra beširdės. Jie patys medžioja tuos klaustukus, ieško netikėčiausiose vietose, o radę visai juos tiria ir kombinuoja. Kartais atrodo, kad menininkai yra vargšeliai, nuolat atakuojami klaustukų, bet klaustukai savaime neatsiranda, priešingai nei menininkai...